

تاوسه کانی لالشی

تاوسه کانی لالشی

فهره یدوون سامان

ناوی کتیب : تاوسه کانی لالش
نووسەر : فەرەیدوون سامان
نەخشەسازی: حسن عمر
نۆرە ی چاپ : چاپی یە کەم - 2019
ژمارە ی سپاردن:
چاپخانە ی : روژھەلات - ھەولێر

لەسەر ئەرکی نووسینگە ی بەریتز نیچیرفان بارزانی
چاپ کراوە . زنجیرە ژمارە (06)

بۆ پاكيزه كانى شهنگال

ئەم زنجىرەيە

ئامانچ لىي پاراستن و
دىكىمىنتكىردنى ئەو تاوانە قىزەون و
پىشلىكارىيە گەورانەي مافي مروۋقە كە
پەيرەوانى ئاينى ئىزدى ئاشتىخواز لە شنگال
(سەنجانار) لە بەروارى ۳ى ئابى ۲۰۱۴
بەرامبەريان ئەنجامدرا لەلايەن چە كدارانى
دەولەتى ئىسلامى لە عىراق و شام (داعش)،
ئەمەيش لە ريگاي پاراستن و
ريزبەندكىردنىكى دروستى ئەو رووداوه
خويتاويانە دەيىت كە رووياندا،
جىگىر كىردنى ئەو شايبەتيە واقعىيەي
شايبەتحالە زىندووۋە كانىشە كە لەناو
رووداوه كان ژيان و بوونە قوربانى ئەو

کرده وه نامرؤفانه یه تیانه ی داعشه کان له
ئه تککردن و کوشتن و خاپورکردن.
ئه و دکیۆمینت کردنه تابلیی کارینکی
گرنگه، گرنگیه که شی له وه دایه که
پاریزگاری له به لگه و زانیاریانه کان ده کات
بو ئه وه ی کلپه ی رووداوه کان به
داگیرساوی له یاده وه ری مرؤفایه تی و
ویژدانی ئیزدیه کان به یلیته وه، هۆکاریشه بو
روونکردنه وه ی وینه ی رووداوه کان له لای
نه وه کانی داها توو، یاخود نه خشه ریگای
دروستی میژووی ئاینی ئیزدی و شیوازی
چه وساندنه وه یانه له ریگای فرمان وشالاوه
سته مکاریه کانی جینۆساید که پیشتر
به سه ریاندا هینراوه، ئه مه یش ده ره نجامی
ئه وه یه که ئیستا رووبه رووی ده بنه وه.

به پيويستمان زانى زنجيره يه كه له
وهشاني جياواز بخهينه بهر دهستي خويتهران
له رومانى تومار كردن و دكيومينت كردن و
ميژووي و سينه مايي، چيروك، دهقي
شيعري، نامه ي ماستهرو دكتوراو تيزي
زانستي، له گهل چهنه پهرتو كيكي
دكيومينت كاري كه گرنگيه كي يه كجار
زوريان هه يه له گهل نهو توپژينه وانه ي باس
له لايه ني ياسايي رووداوه كه ده كه ن،
هه موو نه مه به ئامانجي بهرجهسته كردني نهو
نه هه امه تيه يه كه ئيزديه كان رووبه رووي
بوونه وه له نه هه امه تي وپاكتاوي نه ژادي و
ئاييني له سه ر دهستي چه كداراني نهو
ريكخراوه تيرورستيه كه به پيي په يره وي

سەرەكى دادگای تاوانى نۆدوله تى له رۆما
جینۆسایدە.

له گەل نمونەى ئەدەبى بەرزى
مروفايه تى و تووژينه وه و ليكولينه وه
زانستى و بابە تى بەھادار دەبين، له گەل
چەند پەرتووكيكي بەنرخ وهك شايه تى
ميژوويى ئەژمار دەكرين له سەر ئەو
تاوانانهى ئەندامانى داعشى تاوانكار دژى
رۆله بى تاوانه كانى ئيزدى ئەنجاميان دا.

خېرى بۆزانی

دەلپى خۆرە تاوى ئەم ھەوارە نامۆيە
بۆ ھەسارە يەكى دىكە سەرى ھەلگرتووە
دىسان ئەم ھەوارە لاوكى پەژارەيى
ئەفسانەى مەرگى تاوسە كانە
دەمىكە لىرە خۆرە تاو بەرگى تارىكى
پۆشيوە

ئىدى من بە گومانم ...
وەك گومانى بوون لە نەبوونم
مەرگ لە ژيان
كە ئەوجارە خۆرە تاوى ھەسارى ئىمە
لە تەباخ ھەلپتەوہ
كەسش نازانى لەسەر تاشە بەردى بىدەنگى

و

كەرولالى ئەم گەردوونە

چ نامۆييه كى بى ناونیشان
 له بهردهم تاريكيدا
 له بهردهم گه له گورگى بيابانه كاندا خه وتوووه
 هۆ تاووسه كان
 هۆ تاووسه خه مباره كان
 تاووسه به خه م ئاوسه كان
 مه گه رئيوه نين
 له خو تانيش نامۆن و
 پشتتان كردۆته رهنج و شه كه تى بيهوده بيتان
 له وه تهى ههن
 له وه تهى زهوى و ئاسمان
 له وه تهى به ههشت و دۆزهخ ههيه
 بهرگهى ئازارى قامچى گرى رۆژگار
 ده گرن
 مه گه ر ئيوه نين

لهو ههواره‌ی به‌خه‌م و فرمیسک ئاوسه
لهو په‌رستگایه‌ی به‌ژان تینووه
هه‌میشه بو سه‌رگه‌ردانی
له‌مسهر تا ئه‌وسه‌ری دنیا له‌سه‌ر پین
بو فه‌رمانی مه‌رگی به‌کۆمه‌لتان
له‌دایک نه‌بوون؟
یان له‌گه‌ڵ کوشتنی په‌پووله‌ عاشقه‌کان
به‌رده‌بارانی گو‌له‌کاندا
چاوتان نه‌کردۆته‌وه...
وه‌رزه‌کانی کۆچ دین و ده‌رپۆن
گه‌واله‌ی بیداری ده‌م با ش
نازانیت چ زستانیکی سه‌خت و تووشی
نیزه‌به‌ده‌ست، به‌ئالایه‌کی ره‌شی چلکن
خۆی بۆقات و قری ئه‌و دارستانه‌ له‌بۆسه
ناوه

په يام ده بانیکه و سه ری یه که یه که ی
 دره خته کان داده پاچئی
 به گپی نیزه که ی به فرستایش ده کاته
 خو له میس ،
 تاوسه کان به نیو نیزه کانداهه لده فرن
 له وهرزی کوچی نه و جارهیان
 نه ئاورپ بو دواوه ده ده نه وه
 نه ده گه ریته وه
 بو ژوانی عاشقه سه رب راوه کان
 ئیدی له ور و ژره وه
 هیلانه کان خو له میسن
 دره خته کان وشکه لاتوون
 چه مه کان سه ربه ره و ژوور هه لگه پراون
 نه ری... داخو ئیوه
 له ئاست موعجیزه ی کام کتیب!

كام پيرۆزىيە كان
شەرىيەتى مەرگەن پى رەوا بىنراو
بۇ بىدالدىي خوتان ھەمىشە عاشقانى
وەك درەختە كان بە پىو ھەمردوون
ئىو جگە لە گۆرى زىندە بە چالە كان
ولائىكى دىكە بەدى ناكەن...
سالانىكە گەوالە ھەور
چاۋە كانى سوور ھەلگە پراو
لەنىو كوورەى تەباخىكى قاتوقرىشدا
ھەر بارانە و دەبارى
بارانى خوين ...
درك و دالى پىدەشت
تاشە بەردى كىو
دۆل و دەراوى
بەرەنگى سوور پۆشيوە.

تاووسه كان سه رهه لده گرن
گورانی ئه وینی ئاگرینی
گه واله هه ور و
رووتبوونه وهی درهخت و
نزاکانی سووتانی به رخوره تاو
سپییتی پاکیزه یی به فر ده چرن
هه ر ته نها خو له می شه ...
به رامه ی خاکی پاکی یاده وه رییه کانی لال شه
له و روژه وه
ئیدی تاووسه کان خه ون به مه زاری
گو له گه نم و
نانی ره قی سه رخوانی هه ژاره کان نابین
خه ونه کانیا ن نابیتته سه رچا وه ی تریفه
بو ده شتی تامه زرۆی ئاو و تاو

يان له شهوى تووشى زستانى سهختى
دهور ئاگردان
دليان به خهونى گهرم و كلپه خوش
ده كهن
نزا بو گهرانه وهى عاشقه كان ده كهن..

رؤژگار يكي تال و تاره
دل به ژان و سو
ئاخر خودايه گوناھى ئهوانه چى بوو؟
بهو ده ردهت بردن...
زمانت له قفل دان
چاوه كانيات هه لكوئين
ژه هرى نه فرينت به نيو خويئاندا گهراند
ئيجازت به خيلى بيابان نشيندا
به زهبرى كينهى نيزه و كه له سهرى براو

ئادەريان له سەر پادەريان نەههشت

هاتن...

هاتن...

هاتن...

سەنگەری پرژاوی هيوایان رووخاند

مامزە پاکیزە کان

دارو بەرد و کانی

چەم و چیا

گولەکانیان لاقە کرد

سلاو...

ئەهێ ئهوانههێ بۆ خاتری بۆنی

خونچه گولێک

هەرچی گولەباخ و گولەمیلاقە و میخه که

لییان وه راندین

سلاو ئەي گۈلۈ جۈانۈ هەلۈەريۈي
نەۈبەهارۈ لالش
ئەي پەپولەي بالشكاۈي نامورادۈ
ئەي كارمامزۈ لەخوۈين گەوزاۈي ئازادۈ
سلاو ئەي سرويۈدۈ قوۈلايۈ زەۈي
ئاوازي كەشكەلاني ئاسمان
بۈ دیداری دلدارانی خۆره تاوہاتووم
تا وتاری دل دەگاتە ديپري کوتاييم
تا لەنيۈوانۈ كۆل و زامدا كەميك پرامينم
سویند بدم مندالانی دەرک و كۆلان
پۆلی کيژانی بي سەروشوين
لە کونجی چاۈەرپي گويسونۈ بانان
دیمەنی کلۆلی پیرە دايكان بينم
هەر لە گەرمەسيّر، تا ساردهسيّر

له بهر دهرگاكانى چآوه پروانى گه پړانه وه تان

وه ستاون

له ترپه ي دلى بېدهنگى شه وگار

هه موويان كه وتوونه ئاخوتن...

ته ماشاكن تاووسه كان به پى دهرپون

به دهست و بالى سهر كه وتن

درېزه ددهن به مه ودای دوورى بېدهنگى

ئه ويستا له گه ل پولى كيترانى بى

سهروشوين

به ره و لالش هه لده گه پين

به شويى تهرمى تاووسان ده گه پين

ليره و له وي...

چى به سهرهات و نه هات هه يه

وه ك خهون بو مندا لان ده گيرپته وه..

وا شوره سواران

وہ پئی کہوتن
لہ لالش وہ سہر کہوتن...

طاووسهای لالش

شعر: فریدون سامان

ترجمة: کامل بوکانی

به دخترکان سنگال

انگار آفتاب این سرزمین غریب
به سیاره‌ای دیگر کوچیده است
دوباره این آواز سرزمین اندوه
افسانه مرگ طاووسهاست
درزمانیست که در اینجا خورشید لباس
تاریکی پوشیده
و من دیگر مشکوکم
همچون شک بودن در نبودنم
مرگ در زندگی
که ایبار آفتاب سیاره‌ی ما در مرداد طلوع
کند
و کسی نمیداند که بر تخته سنگ سکوت
و
کر و لال این کیهان
چه غربت بی نام و نشانی

در پیشگاه تاریکی
در پیشگاه گله گرگهای بیابان خوابیده
است.

آه ای طاووسها
آه ای طاووسهای غمگین
ای طاووسهای آبتن اندوه
مگر شما نیستید
که با خوشتن هم غریبه‌اید
به رنج و خستگی پوچیتان پشت کرده‌اید
از آن هنگام که هستید
از آن هنگام که زمین و آسمان
از آن هنگام که بهشت و دوزخ هستند
درد شلاق آتشین روزگار را تحمل میکنید
مگر شما نیستید
که در این سرزمین آبتن اندوه و اشک

در عبادتگاهی که تشنه‌ی درد است
همیشه برای سرگردانی
از این سو تا آن سوی جهان آماده‌اید
برای فرمان کشتار جمعی تان
زاده نشده‌اید؟
یا با مرگ پروانه‌های عاشق
و سنگسار گلها
چشمتان را نگشوده‌اید ...

.....

فصلهای کوچ در عبورند
و ابر بیدار در دستان باد
نمیداند که چه زمستان سختی
نیزه به دست
با پرچمی سیاه و کثیف
در کمین انقراض جنگل است.

پیام خنجریست که سر تمامی درختانرا

میزند

و با آتش نیزه‌اش برفسار را خاکستر میکند

طاووسها از مینا نیزگان پرواز میکنند

در فصل کوچ این بارشان

نه به پشت سر نگاه میکنند و

نه باز میگردند

به میعادگاه عشاق سربریده.

و از آن روز

آشیانه‌ها خاکسترند

درختاند خشکند

و رودخانه‌ها به ارتفاعات باز میگردند

مگر

در مقابل معجزه کدام کتاب

کدام تقدس

شرعیت مرگ را بر شما روا داشته‌اند؟
بر بی پناهی خویش همیشه عاشقانه
همچون درختاند ایساده نمرده‌اید؟
شما به جز گورهای زنده به گوریتان
سرزمینی دیگر نمی‌بینید ...
سالهاست که این ابر
چشمانش قرمز گشته
و در کوره‌ی اجاقهای قحطی هم
باران است که مستمر می‌بارد
باران خون
خارهای دشت
سنگهای کوه
دره‌های پوشیده به رنگ خون.
طاووسها سر به راه مینهند
آواز عشق آتشین پاره ابر و

عریانی درخت و
دعاهای سوختن در زیر آفتاب و
سفیدی باکرگی برف را سر میدهند.
و تنها خاکستر است
که بوی پاک خاطرات لالش را دارد
و از آن روز به بعد
طاووسها خواب آرامگاه گندم و
نان خشک سفره‌ی فقرا را نمیبینند
خوابهایشان برای پهندشت مشتاق آب و
آفتاب
سرچشمه مهتاب نخواهد شد.
یا در شبهای سرد زمستانی سخت
در کنار اجاق
دلشان را با خواب گرم و شعله خوش
میکنند

و برای بازگشت عشاق دعا میخوانند.

....

روزگاری تلخ و تار است و
قلبها پر از درد و آزار
آخر ای خدا گناه اینان چه بود؟
که اینچنین عذابشان دادی
زبانشان را بستی
چشمانشان را کور و
زهر نفرت را در رگانشان ریختی.
به قبیله‌ی بیابان نشین اجازه دادی
به زور نیزه و سر بریده
دار و ندارشان را به تاراج ببرند
آمدند
آمدند
آمدند

سنگرهای امید را خراب کردند
به آهوکای باکره
درخت و سنگ و چشمه
رودخانه و کوه و
تجاوز کردند....

سلام

ای کسانی که به خاطر بوی غنچه‌ای
هرچه سرخ گل و آلاله و زنبق را پژمردید

سلام

ای زیبا گل پژمرده‌ی نوبهار لالش
ای پروانه‌ی شکسته‌بال ناکام
ای آهوی در خون غلطیده‌ی آزادی
سلام ای سرود اعماق زمین
ای آواز اوج آسمان
برای ملاقات عاشقان خورشید آمده‌ام

تا نوشته دل به سطور انتها میرسد
تا در میان درد و خزم تامل میکنم
کودکان کوی و برزن را قسم بدهم.
گروه دخترکان مفقود!
از گوشه‌ی انتظار لبه بامها
تصویر مادران پیر را بینم
از گرمسیر تا سردسیر
بر درگاه انتظار بازگشتان ایستاده اند.
و بر ضربان قلب سکوت شبها
با هم درد دل میکنند.

...

نگاه کنید طاووسها بر پایند
با دست و بال پیروزی
فاصله دور سکوت را استمرار میبخشند
و اکنون با گروه دخترکان مفقود

به سوی لالش برمیگردند.
به دنبال جنازه‌ی طاووس میگردند،
در هر گوشه و کنار
داستانهایی را همچون خوابی
برای کودکان باز میگویند...
اینک سواران راه افتاده و
از لالش صعود میکنند..

طواويس لالش

شعر: فريدون سامان

ترجمة: محمد حسين المهندس

الی: عذاری سنگال

كأنما ضياء المنازل هذي
مازال هاربا الى كوكب آخر
فقد غدت المنازل أغنية الهموم منذ زمن
إنها أسطورة موت الطواويس
وها هو الضياء قد ارتدى ثياب الظلام...
أنا في ريبة
كريبة الوجود من عدمي
الموت من الحياه
إن بزغ المرة هذي ضياء كوكبنا في شهر
آب
لا أحد يعلم
بأن صم وبكم هذا الكون
قد ناموا
على صخرة الصمت
أمام الظلام

أمام قطع ذئاب الصحارى
وفي أي اغتراب بلا عنوان...
أيها الطواويس:
أيها المهمومون
أو لستم الغرباء حتى أمام أنفسكم
لقد أدرتم ظهوركم لعناء ومشقة يأسكم
فأنتم
مذ وجودكم
مذ وجود الأرض والسماء
الجنة والجحيم
تطبقون آلام أسواط لهيب الزمان
أو لستم أنتم من ولدتم
في تلك المنازل الحبلى بالجزع والدموع
في ذلك المعبد الظاميء للألم
جاهزين للتشرد في أقاصي الأرض

ولدتهم
لأوامر موتكم الجماعي؟
أو لم تفتحوا أعينكم
مع قتل الفراشات العاشقة
ورجم الزهور؟
مواسم الرحيل تأتي وتذهب
أيا وابل اليقظة أنعمت صباحا
ألا تعلم أي شتاء قاس أنت
هل قد كمن في تلك الغابة
رماح ذو راية سوداء قدرة
لأجل القحط والمجاعة
رسالته خنجر أصيل يقطف به رؤوس
الشجر
وبلهيب حربته يحيل الشتاء الى رماد
في موسم رحيله الخالي

لا يلتفتون الى الورااء
ولا يعودون الى ملقى العشاق المذبوحين
هكذا

الأعشاش رماد
والأشجار قد غزاها الجفاف
وعالي المروج سافلها
يا ترى
في معجزات أي كتاب
تحققت شرعية موتكم
لم لم تموتوا واقفين كالأشجار
أنتم لا ترون أي وطن آخر
غير حفر المقابر الجماعية...
منذ سنين
وعيون السحائب تقدح شررا
إنها تمطر دماء

تغطي الأشواك والأحراش
وصخور الجبال
والوديان والمضائق
تغطيها باللون الأحمر...
الطواويس يهاجرون
ويغنون أغاني العشق الناري للسحائب
في آذان رفاقهم
وتعري الأشجار
يغنون أدعية احتراق الضياء
وبياض عذرية الثلوج
هو الرماد وحده
إنه رائحة التراب الزكي لاستذكارات لالش
ومنذ ذلك اليوم
يحلم الطواويس بمزارات سنابل القمح

ولا يرون الخبز الجاف الصلب على موائد

الفقراء

لن تصبح أحلامهم مناهل الضياء
لأجل السهول العطشى للماء والنور

أو يفرحون قلوبهم حول المواقف

بالأحلام الدافئة ذات اللهب

في ليالي الشتاء القارسة

ويتضرعون لأجل عودة العشاق

ما أمر الأيام وما شدة انفلاتها

والقلب ملؤه الوجع والإحترق

إلهي

ماذا كان ذنب هؤلاء؟

وقد أحقت بهم هكذا

أغلقت ألسنتهم بالأقفال

سملت عيونهم

أجريت السم الملعون في دمائهم

ومنحت قبيلة الصحراء الإجازة

كي يدمروا ما شاء لهم

بضربات حقد الرماح

وبالرؤوس المقطوعة

جاؤوا

جاؤوا

جاؤوا

وهدموا خنادق الأمل المنبثة هنا وهناك

واغتصبوا

الغزلان العذراء

الشجر والحجر والينابيع

المروج والجبال

والزهور...